

CEPOS HØJERE CIGARETPRISER RAMMER LAVINDKOMSTERNE

11-10-2019

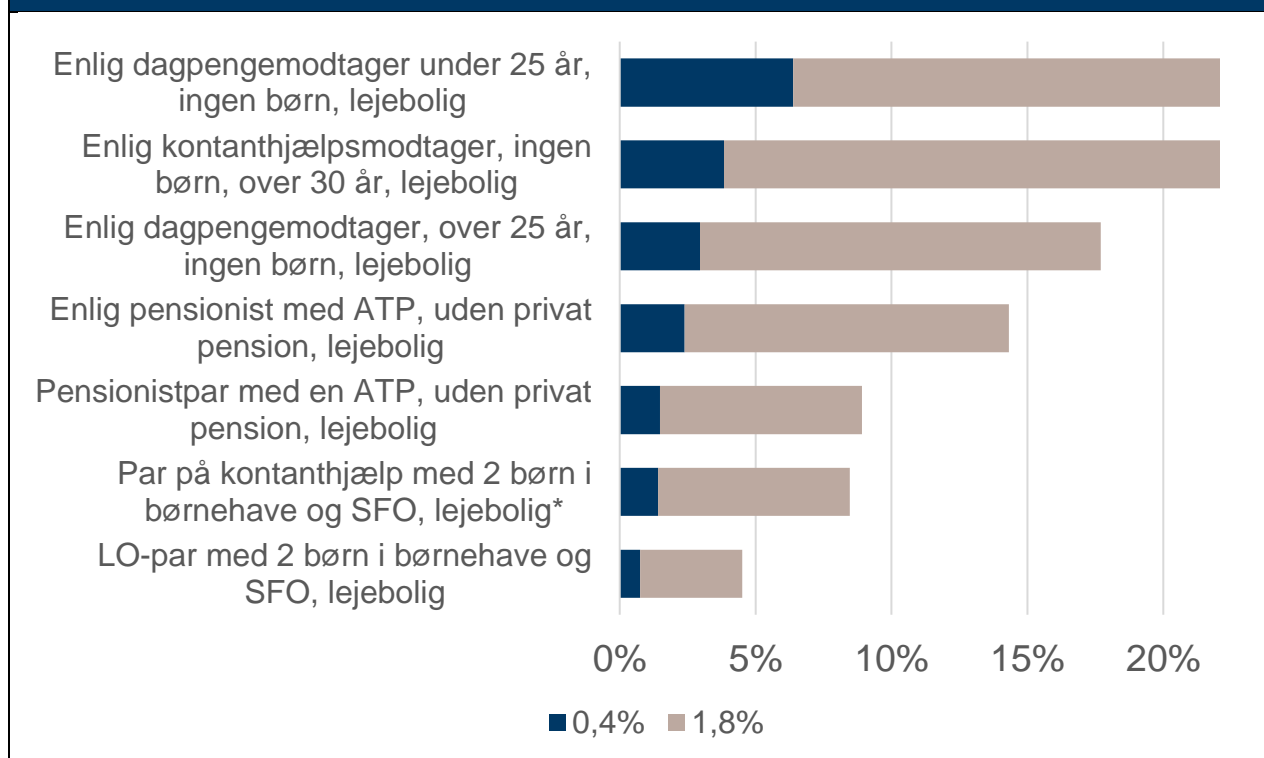
AF JONAS HERBY (T: 2728 2748)

Den socialdemokratiske regering vil hæve priserne på cigaretter til 50 kr. Det vil medføre meromkostninger for rygere, hvoraf mange i forvejen bruger en stor andel af budgettet på cigaretter.

- Personer med relativt lav indkomst bruger allerede i dag en væsentlig del af deres budget på cigaretter.
- Hvis priserne på cigaretter hæves med 10 kr., vil de årlige udgifterne til cigaretter stige med mere end 2.700 kr., hvis man ryger 15 cigaretter om dagen.
- Allerede i dag bruger folk med lave indkomster en betydelig del af deres rådighedsbeløb på cigaretter. Fx bruger en enlig kontanthjælpsmodtager, der ryger 15 cigaretter om dagen, næsten en sjettedel af sit rådighedsbeløb på cigaretter. Stiger prisen på cigaretter til 50 kr., vil kontanthjælpsmodtageren skulle bruge næsten en femtedel af rådighedsbeløbet.
- Højere cigaretpriser rammer i høj grad socialt udsatte og personer på offentlig forsørgelse. Hovedparten af de socialt udsatte ryger, mens 41% af rygerne er uden for arbejdsmarkedet.
- Ifølge Skatteministeriet (2018) svarer de nuværende afgifter på cigaretter næsten til den samfundsøkonomisk optimale afgift.

De nuværende afgifter på cigaretter svarer næsten til den samfundsøkonomisk optimale afgift. Det anbefales derfor, at de nuværende afgifter fastholdes eller maksimalt øges med et par kr. Det anbefales desuden, at man bruger målrettede redskaber til at begrænse rygning blandt unge. Det kan fx være i form af bedre kontrol med salg til unge under 18 år og hårdere straffe for at bryde reglerne.

Figur 1 Udgifter til cigaretter som andel af rådighedsbeløbet ved en pris på 50 kr. og et forbrug på 15 cigaretter pr. dag pr. person.

HØJERE CIGARETPRISER RAMMER DE LAVESTE INDKOMSTER HÅRDEST

Mere end halvdelen af de daglige rygere ryger 15 cigaretter eller flere hver dag (se Bilag A, s. 6). Omkostningen ved et forbrug på 15 cigaretter om dagen udgør i dag, ved en cigaretpris på 40 kr., 10.950 kr. om året. Hvis prisen hæves til 50 kr., vil meromkostningen være 2.738 kr. pr. år. ved et uændret forbrug.

Hvis prisen på cigaretter hæves til 50 kr., bliver rygere med lave indkomster ramt forholdsmæssigt hårdere end rygere med høje indkomster. For direktørfamilien og for LO-parret svarer merudgiften til henholdsvis 0,4% og 0,8% af rådighedsbeløbet efter boligudgifter. For en enlig pensionist svarer merudgiften til 2,4% af rådighedsbeløbet, jf. tabel 1.

Tabel 1 Udgifter til cigaretter som andel af rådighedsbeløbet ved en pris på 50 kr. og et uændret forbrug på 15 cigaretter pr. dag pr. person.

	Udgifter til ci- garetter i dag	Merudgifter ved en pris på 50 kr.	Samlede ud- gifter ved en pris på 50 kr.
Direktørfamilie med 2 børn i børnehave og SFO, ejerbolig	1,5%	0,4%	1,8%
LO-par med 2 børn i børnehave og SFO, lejebolig	3,0%	0,8%	3,8%
Par på kontanthjælp med 2 børn i børnehave og SFO, lejebolig*	5,6%	1,4%	7,1%
Pensionistpar med en ATP, uden privat pension, lejebolig	5,9%	1,5%	7,4%
Enlig pensionist med ATP, uden privat pension, lejebolig	9,5%	2,4%	11,9%
Enlig dagpengemodtager, over 25 år, ingen børn, lejebolig	11,8%	2,9%	14,7%
Enlig kontanthjælpsmodtager, ingen børn, over 30 år, lejebolig	15,4%	3,8%	19,2%
Enlig dagpengemodtager under 25 år, ingen børn, lejebolig	25,5%	6,4%	31,9%
Enlig kontanthjælpsmodtager, under 30 år**, ingen børn, lejebolig,	26,6%	6,7%	33,3%
Enlig på integrationsydelse* (nytilkommen), ingen børn, over 30 år	34,1%	8,5%	42,6%

Anm: Tabellen viser, hvor stor en andel af rådighedsbeløbet forskellige familietyper skal bruge på cigaretter, hvis cigaretprisen hæves med 10 kr. pr. pakke og har et forbrug på 15 cigaretter om dagen. For par er der regnet med, at begge voksne ryger. Rækker markeret med gråt er ikke vist i figuren på side 1.

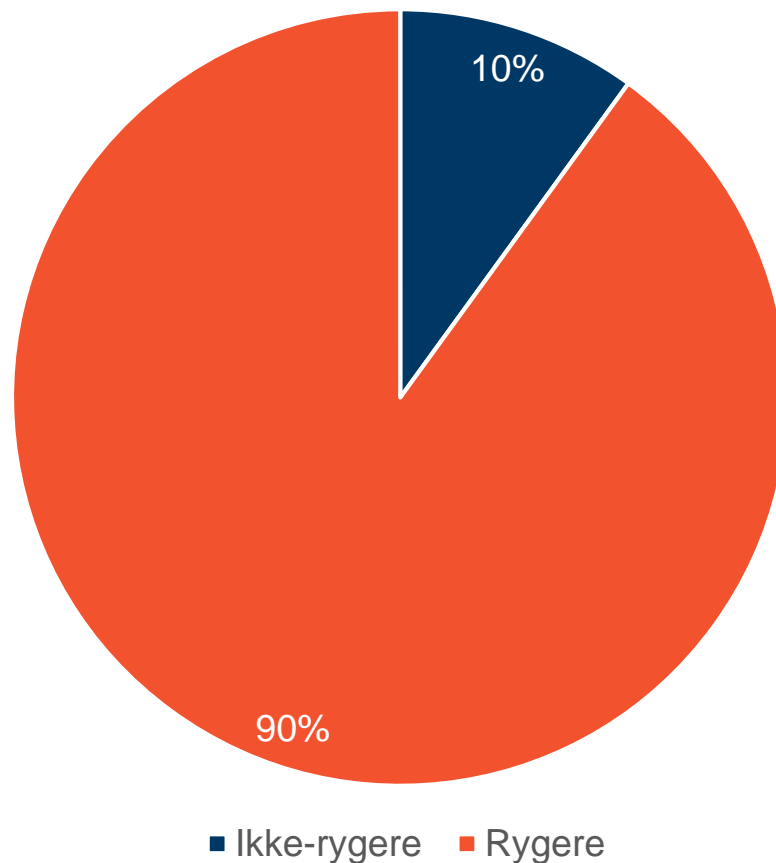
* Beregningerne er lavet ekskl. effekterne af børnetilskuddet, som ikke officielt er vedtaget endnu. Vedtages børnetilskuddet vil konsekvenserne for børnefamilier på kontanthjælp være lidt mindre.

Kilde: Egne beregninger baseret på rådighedsbeløb fra ministeriernes familietypemodell, jf. Lundby Hansen m.fl. (2019). Rådighedsbeløbet er efter boligudgifter.

90% AF BRUGERNE AF INSTITUTIONER FOR MISBRUGERE RYGER

Ryging er særligt udbredt blandt samfundets mest udsatte. Tal fra Sundhedsstyrelsen (2013) viser, at 9 ud af 10 brugere af institutioner for misbrugere (fx væresteder) ryger. Højere priser på cigaretter vil altså ramme samfundets allersvageste borgere.

Figur 2 Andel af brugerne af institutioner for misbrugere, der ryger

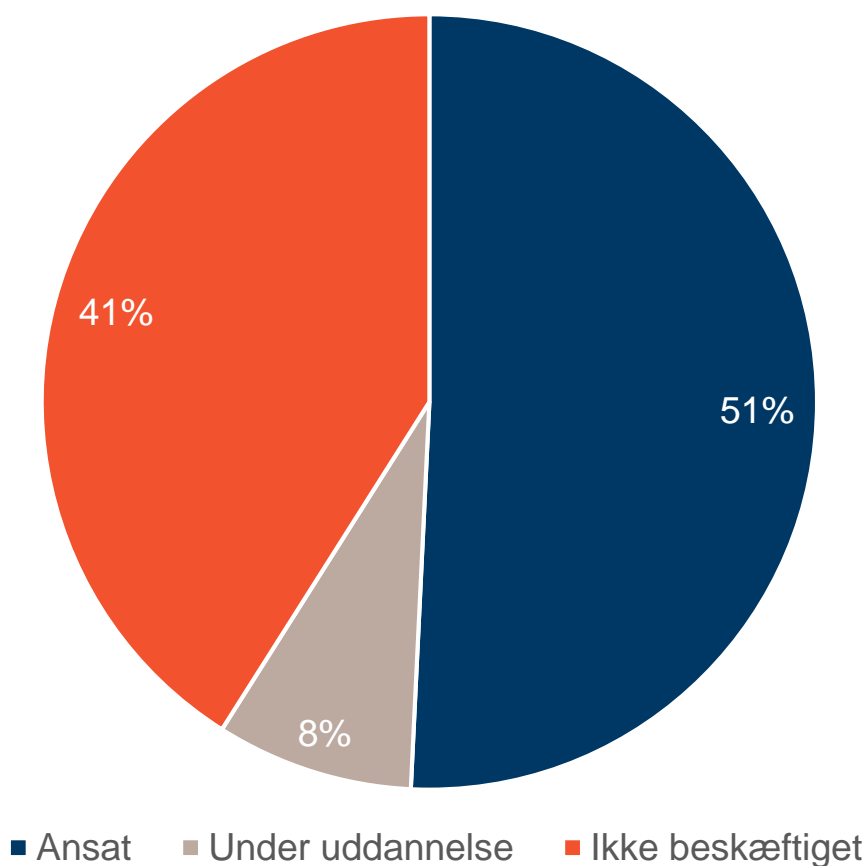
Anm: Sundhedsstyrelsen (2013) skriver "Blandt borgere, der kommer på institutioner for misbrugere, er det næsten 90%, der ryger, hvor landsgennemsnittet fra den sidste rygevanundersøgelse i 2012 var 17%."
Kilde: Sundhedsstyrelsen (2013) s. 7

Sund By Netværket (2010) undersøgte i 2010 holdningen til socialt udsattes rygning. Blandt brugere, medarbejderne og lederne af institutionerne var der generelt enighed om, at rygning er brugerne mindste problem. I alt 54 % af brugerne havde den opfattelse, at brugerne generelt skal have lov til at ryge, fordi det giver dem livskvalitet.

41% AF RYGERNE STÅR UDEN FOR ARBEJDSMARKEDET

Ifølge Sundhedsstyrelsen (2018) er 41% af de daglige rygere ikke beskæftiget, jf. figur 3. Sundhedsstyrelsen (2018) viser også, at mere end hver 6. daglige ryger har en årsindkomst på under 200.000 kr.¹

Figur 3 Daglige rygeres tilknytning til arbejdsmarkedet

Anm: "Ikke beskæftiget" omfatter kategorierne "arbejdsløs", "pensionist eller efterlønsmodtager" og "af anden årsag ikke beskæftiget i privat eller offentlig virksomhed for tiden". Andelen af rygere, der ikke er beskæftiget, svarer ca. til befolkningsgennemsnittet, hvor godt 40% er uden for beskæftigelse.²

Kilde: Sundhedsstyrelsen (2018), Tabel 5.

¹ Kilde: Sundhedsstyrelsen (2018), tabel 71. "Hvad er husstandens samlede årlige bruttoindkomst? Det vil sige før skat er trukket fra"

² Kilde: Egne beregninger baseret på Statistikbanken, AMR1.

HØJERE PRISER REDUCERER FORBRUGET OG REDUCERER RISIKOEN FOR RYGERRELATEREDE SYGDOMME. MEN DET FORBEDRER IKKE NØDVENDIGVIS RYGERNES LIV.

Notatet viser, at højere priser på cigaretter har relativt stor betydning for de laveste indkomster. Modargumentet vil være, at mange reducerer deres forbrug af cigaretter, hvilket gavner deres sundhed og begrænser de økonomiske effekter.

Dette modargument er rigtigt i gennemsnit, da højere priser reducerer forbruget af cigaretter. Men argumentet gælder ikke for det enkelte individ. Nogle mennesker vil kun i begrænset omfang – eller slet ikke – kunne reducere deres forbrug. Og disse personer rammes økonomisk af højere cigaretpriser. Samtidig er der omkostninger forbundet med at ændre adfærd, så selv rygere med adfærdsændringer vil blive ramt af en meromkostning, som i gennemsnit svarer til adfærdsændringen. Det skyldes at ændret adfærd afspejler en velfærdsomkostning for den enkelte, fx når trangen til at ryge betyder, at man må tage flere ture over grænsen, må bryde loven eller må lide afsavn pga. manglende rygning. Derfor er det en standardforudsætning i fordelingsberegninger, at byrden for skatteyderne svarer til afgiftsforhøjelsen før adfærd.

Det er vigtigt at understrege, at sundhedseffekten for rygerne allerede indgår som en personlig omkostning ved at ryge. Den kan ikke begrunde en afgift, medmindre der anlægges en paternalistisk betragtning om, at rygerne burde værdsætte deres helbred mere, end de rent faktisk gør.

ANBEFALING

I dag er alle danskere dækket af den offentlige sygesikring. Det betyder, at den enkeltes rygning har betydning for andres omkostninger til sundhedsvæsenet. Der er således en finansiel eksternalitet ved rygning. Denne eksternalitet er et argument for at regulere rygning. Det gøres i teorien bedst ved at lade afgifterne på cigaretter svare til de marginale sundhedsomkostninger ved at ryge cigaretten, samtidig med at man tager højde for grænsehandel og øvrige forvridende faktorer. Herved opnås den samfundsøkonomisk optimale cigaretpris. Cigaretafgiften fungerer dermed som en indirekte brugerbetaling for sundhedsvæsenet.

Ifølge Skatteministeriet (2018) svarer de nuværende afgifter på cigaretter næsten til den samfundsøkonomisk optimale afgift. Det anbefales derfor, at de nuværende afgifter fastholdes eller maksimalt øges med et par kr. jf. Skatteministeriet (2018).

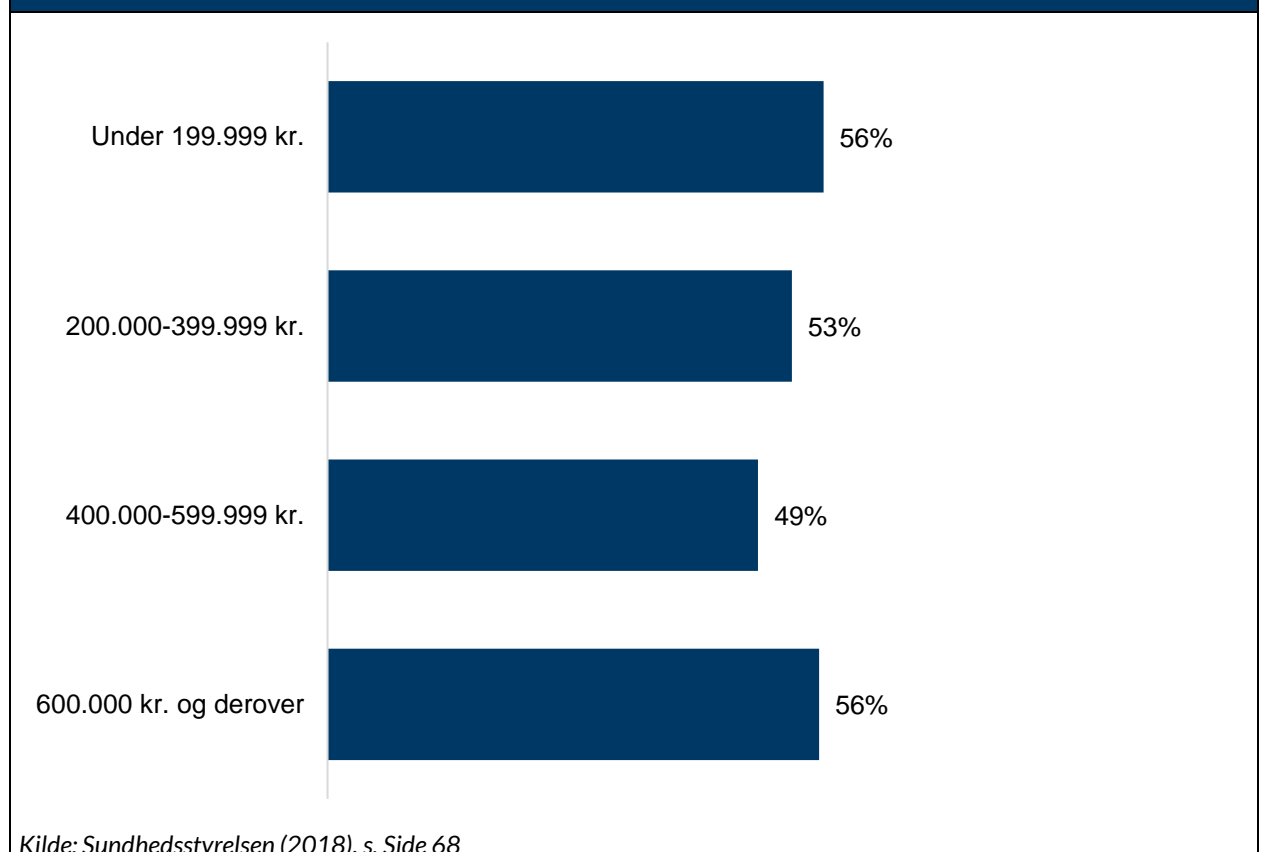
Det er imidlertid vigtigt at holde sig for øje, at danskerne er tvunget med i den offentlige sygesikring. Man kan ikke fravælge betalingen til den offentlige sundhedssektor for i stedet at tilvælge et privat alternativ. Den finansielle eksternalitet opstår altså som følge af, at man i første omgang har tvunget danskerne ned i en fælles ordning. Derfor bør man på lang sigt arbejde for en mere fri sygesikring.

Det er et problem, at unge mennesker under 18 år i Danmark begynder at ryge imod forældrenes ønske. Men det er ikke de nuværende rygeres skyld. Og derfor bør regeringen anvende andre virkemidler end højere priser på cigaretter, som især rammer de nuværende rygere – heriblandt særligt

de laveste indkomster og socialt udsatte. Det kan fx være i form af bedre kontrol med salg til unge under 18 år og hårdere straffe for at bryde reglerne. Samtidig vælger mange forældre selv at skabe økonomiske incitamerter for de unge – fx ved at betale et kørekort til unge, der undlader at ryge – hvilket kan indebære en væsentlig mere målrettet ”beskatning” af de unge, er der mulighed for i det offentlige skattesystem.

BILAG A: ANDEL AF RYGERNE, DER RYGER MERE END 15 CIGARETTER PR. DAG OPDELT PÅ INDKOMSTGRUPPER

Figur 4 Andel af daglige rygere, der ryger mere end 15 cigaretter pr. dag opdelt på årsindkomst før skat

BILAG B: ANVENDETE RÅDIGHEDSBELØB

Nedenstående tabel viser de rådighedsbeløb, der er anvendt i beregningerne

Tabel 2 Udgifter til cigaretter som andel af rådighedsbeløbet ved en pris på 50 kr. og et uændret forbrug på 15 cigaretter pr. dag pr. person.

	Rådighedsbeløb (kr. pr. år i 2019)
Direktørfamilie med 2 børn i børnehave og SFO, ejerbolig	747.200
LO-par med 2 børn i børnehave og SFO, lejebolig	364.400
Par på kontanthjælp med 2 børn i børnehave og SFO, lejebolig*	194.000
Pensionistpar med en ATP, uden privat pension, lejebolig	184.200
Enlig pensionist med ATP, uden privat pension, lejebolig	114.700
Enlig dagpengemodtager, over 25 år, ingen børn, lejebolig	92.800
Enlig kontanthjælpsmodtager, ingen børn, over 30 år, lejebolig	71.300
Enlig dagpengemodtager under 25 år, ingen børn, lejebolig	42.900
Enlig kontanthjælpsmodtager, under 30 år**, ingen børn, lejebolig,	41.100
Enlig på integrationsydelse* (nytilkommen), ingen børn, over 30 år	32.100

Anm: Tabellen viser, hvor stor en andel af rådighedsbeløbet forskellige familietyper skal bruge på cigaretter, hvis cigaretprisen hæves med 10 kr. pr. pakke og har et forbrug på 15 cigaretter om dagen. For par er der regnet med, at begge voksne ryger.
Kilde: Lundby Hansen m.fl. (2019). Rådighedsbeløbet er efter boligudgifter og ekskl. effekterne af børnetilskuddet, som ikke officielt er vedtaget endnu.

REFERENCER

Lundby Hansen, Mads, Carl-Christian Heiberg, Jørgen Sloth Bjerre Hansen, og Thomas Due Bostrup. 2019. "Fordelingspolitisk redegørelse 2019: indkomst, fordeling og incitamerter". CEPOS.

Skatteministeriet. 2018. "Skatteøkonomisk redegørelse 2018". <https://www.skm.dk/media/1730618/Skatteøkonomisk-redegoerelse-2018.pdf>.

Sund By Netværket. 2010. "Rygning er deres mindste problem - En undersøgelse om holdninger til socialt udsatte og rygning". https://sund-by-net.dk/wp-content/uploads/images/Ryging%20er%20deres%20mindste%20problem%20-%20En%20undersøgelse%20om%20holdninger%20til%20socialt%20udsatte%20og%20rygning_0.pdf.

Sundhedsstyrelsen. 2013. "Fremme af røgfrihed på væresteder, varrestuer og lignende". Kbh. <https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2013/Publ2013/Fremme-af-røgfrihed-på-væresteder-varrestuer-og-lignende.ashx>.

———. 2018. "Rygevaner, 2018. Krydstabeller - Daglige rygere." https://www.sst.dk/da/udgivelser/2019/~/_/media/8D15FBE06CF444EF8316D8A370E4D07A.ashx.